

1945, 12. březen. Košice. — Článek dopisovatele „Pravdy“ o mobilizaci pracovních sil a o svépomoci železničářů a národních výborů při plnění jednoho z hlavních úkolů — urychlené obnově dopravy.¹

Dajme do poriadku dopravu

Pracuje sa na trati Michalany — Košice — Poprad

V terajšej situácii je našou prvoradou úlohou obnoviť dopravu, najmä dopravu železničnú. Sme uprostred urputného boja za vyhnutie nemeckých votrelcov z celého Slovenska i z celej Československej republiky a súčasne sa začíname zariadovať na nový život. Je teda veľa povinností na najrôznejších úsekoch, vojenských i civilných. Ale nech sa už púšťame do plnenia ktorejkoľvek z nich, vždy narážame na ten istý nedostatok: na nedostatok dopravy. Uvedme do chodu železničnú dopravu na najdôležitejších tratiach a Červená armáda i naše vojsko bude môcť dostávať rýchlejšie a vo väčších množstvách všetko, čo potrebuje, ľahšie roztočíme kolesá továrni a zlepši sa aj zásobovanie obyvateľstva potravinami ako aj inými životne dôležitými výrobkami.

Toto nie je len vecou úradov, alebo niekoľkých zodpovedných jednotlivcov, to je vecou celého národa. Tu sme všetci, bez výnimky všetci zodpovední.

života, je to zasa len robotnícka trieda, ktorá sa musí cítiť predvojom národa, a sú to jej orgány, odborové organizácie, ktoré berú na seba zodpovednosť za osud ľudu. Ide dnes o to, mobilizovať všetky sily národa na rýchle, víťazné ukončenie vojny. Všetky sily mobilizovať pre front. Kde je to len možné, nahradiť mužské sily ženskými pracovníčkami. Robotníci, čo zostali v závodoch a vo fabrikách, musia vypnúť všetky sily, aby práca odchodom tých, čo narukujú, neutrpela. Naši zapracovaní robotníci a odborníci mali by už teraz hľadať pracovné sily z radov ženského obyvateľstva, zároveň by sa mali zaviazat závodné výbory a odborové organizácie, ako aj každý jednotlivý odborove organizovaný robotník, že do tých čias, dokým sa nevyucvičia nové pracovné sily, budú všetci pracovať zvýšeným tempom a po ukončení práce budú ešte venovať čas na to, aby zapracovali nových neskúsených robotníkov alebo robotníčky.

Nech je ctou každého závodu a každej fabriky, aby mohly predstúpiť pred národ a pochváliť sa s tým, čo vykonaly pre mobilizáciu. Koľko vojakov daly armáde a frontu. Koľko nových síl zapracovaly. O koľko zvýšily výrobu na svojich pracovištiach. Takéto skutky od nás dnes žiada záujem národa. Takto môžeme jedine dokázať, že sme — tak v práci ako aj v boji — ozaj najlepší, najstatočnejší a najdôslednejší, že sme naozaj tí, ktorým možno sveriť do rúk osudy celonárodné. Len tie krajiny a štáty budú uchránené veľkých povojnových ťažkostí, kde robotnícka trieda pochopila svoje poslanie a svojím bojom, svojou prácou odhodlane prevzala na seba veľkú úlohu viesť národ, stáť na jeho čele, bojovať v prvých radoch, pracovať s vypätím všetkých síl. Tie národy triumfujú dnes v tomto veľkom svetovom zápole, ktorým stala na čele robotnícka trieda. Áno, vybojovať si čestné a vedúce miesto na poli vojnovom. Vybojovať si čestné a vedúce miesto na poli pracovnom. To je cesta, ktorá vedie k opravdivej demokracii, k lepšej a spravodlivejšej Československej republike.“ (Pravda, 30. 3. 1945, čís. 31.)

¹ Dosáhnout úspěchu při rekonstrukci dopravy nebylo lehké a vyžadovalo soustředění veškerého organizátorského i politického umění komunistické strany i nových lidových orgánů. Pracovní mobilizace pro opravu úseku Poprad—Košice je toho dokladem. V pracovní poradě ÚV KSS 13. 3. 1945 bylo zjištěno, že tato pracovní mobilizace se vcelku nevydařila, protože obyvatelstvo neuposlechlo výzvy k nástupu na opravu trati, bylo konstatováno malé agitační úsilí tisku atp. Proto bylo rozhodnuto svolat velkou schůzi dělnictva v Košicích, zlepšit zásobování dělníků zřízením polních kuchyní, vyslat do obcí, které nesplnily svou povinnost, zástupce odborů, zvýšit podíl tisku a usměrnit činnost SNR k zajištění úspěchu rekonstrukce. Mj. bylo rozhodnuto, aby všichni funkcionáři KSS odpracovali 1 den na veřejných pracích a tím dali příklad ostatním pracujícím. Již zakrátko, koncem března, došlo pak na tomto významném bojovém a pracovním úseku k podstatnému zlepšení.

Vedle záporných zjevů podává však rekonstrukce slovenského hospodářství a dopravy i bezpočtu příkladů pracovního hrdinství, obětavosti a vypětí všech sil. O jednom z nich hovořil na konferenci funkcionářů KSS v Košicích dne 8. 4. 1945 delegát z Podbrezové. Uvedl: „Horehroní vypadá k pláči. Nespolehali jsme se však ani na ústředí, ani na oblast. Sami jsme se rozešli do míst a vytyčili si plán, že do 1. máje bude všechna práce [cesty, mosty] hotova. Nečekali jsme ani na pokyny rudoarmějců, ale do práce přišly ženy a děti s lopatkami. Ženy nosily rudoarmějcům batohy až na 20 km. Musíte si vzít vzor z tohoto lidu. Je tam hlad, ale obtížím dovedeme čelit.“ (AÚD KSČ Praha f. 66, inv. j. 13.)

Doterajšia a najbližšia práca

Už dosiaľ sa vykonalo kus práce. Pod vedením Povereníctva SNR pre dopravu a s výdatnou pomocou Červenej armády podarilo sa už obnoviť premávku na trati Medzilaborce—Humenné—Trebišov—Slovenské Nové Mesto—Čop. Ako už „Pravda“ oznámila, po tejto trati chodia už aj osobné vlaky medzi Medzilaborcami a Slovenským Novým Mestom.

Ale je jasné, že väčšiu čiastku i najsúrnejších prác máme ešte pred sebou. Spýtali sme sa na Povereníctve pre dopravu, aký je jeho najbližší program. Odpovedali nám, že hlavným úsilím je teraz dať do poriadku (do stavu, schopného prevádzky, ako sa vyjadrujú železničari) trať Košice—Poprad, ktorá sa má pripojiť v Michalanoch na oživenú už trať Medzilaborce—Čop.

Mobilizácia pracovných síl

Je to ťažká robota, lebo pustošiaci Nemci na svojom ústupe túto trať zámerne ničili. Podminovali podvaly a koľajnice tak, že veľká časť trate je rozbitá. Výhybky roztrepali v každej stanici. Tri tunely sú celkom zavalené, 45 mostov leží v rozvalinách. Najhoršie je s tunelmi. Do nich položili Nemci zvlášť silné nálože, takže sú zasypané mocnými vrstvami. Práca sa sťažuje aj tým, že dorozumievaci prostriedky (telefonické a telegrafické vedenie) sú zničené.

No ťažkosti treba prekonávať, aby práca pokračovala čím rýchlejšie. Oduševnenie, založené na vedomí, že ide o záujem každého z nás, nám všade pomôže.

Pozdĺž celej trate Michalany—Košice—Poprad hlásili pracovnú mobilizáciu a takto sa sišlo z najbližších dedín, lemujúcich trať, 13.000 ľudí. Pracovná povinnosť neznamena, že by občania museli robiť zadarmo. Platí sa im mzda podľa sadzovníka, ktorý určil cenový úrad. Pracuje sa na tri smeny. Po trati sa rozprúdil pracovný ruch, ktorého výsledky sa iste ukážu v krátkom čase. Keď sa 13.000 ľudí chopí čakanov, lopát a vozíkov, musia sa vykonať divy — len nech je riadna dochádzka a nech ruky pracovníkov vedie tá istá túžba po porážke nepriateľa, ktorá hovorí v boji z pušiek červenoarmejcov i našich statočných vojakov a partizánov.

Svojpomoc železničiarov a národných výborov

Pracuje sa aj na iných, bočných tratiach. Ale tu už záleží predovšetkým na iniciatíve miestnych činiteľov, lebo orgány SNR sa musia sústreďovať na hlavnú úlohu. Práve preto si treba tieto výkony zvlášť vysoko ceniť. Práca sa chytajú vlastnými silami odbory pre udržiavanie trate. Národné výbory im pomáhajú tým, že organizujú pracovníkov a dodávajú povozy a furmanov. Takto sa už obnovila prevádzka na pr. na trati Feledince—Tisovec. Čoskoro bude opravená aj trať Muráň—Plešivec.

Niektoré obce stopercentne plnia svoje povinnosti. Tieto by bolo treba podľa našej mienky vyznačiť a vyznamenať. Ale treba povedať pravdu: sú aj také obce, ktoré ostávajú pozadu. Neprihádza z nich na prácu toľko ľudí, koľko by malo, furmanka viazne.

Bude treba vysloviť zásadu, že prednostné právo na roľnícke povozy majú železnice. Ale treba vysloviť ešte niečo iného: Že oprava každého km trate pomôže Červenej armáde a čsl. vojsku pohnať Nemcov o desiatky km. Že každý opravený most zachráni pred vyrabovaním a vypálením celé slovenské dediny, ktoré sú ešte pod nemeckou okupáciou. A že každý jahajúci vlak približuje nám mier, v ktorom sa zahoja všetky rany vojny a v ktorom si náš ľud bude môcť vybudovať život, aký si po doterajších utrpeniach zasluhuje.